

Alla generationers ö – Kaikkien sukupolvien saari :

Saarikartoitus julkisten palveluiden tilanteesta ikäihmisten ja lapsiperheiden osalta Turunmaan saaristossa ilman kiinteää tieyhteyttä olevilla saarilla.

Projektin loppuraportti

Julia Ajanko

SISÄLTÖ**1. JOHDANTO****2. TAUSTA****3. HANKKEEN TOTEUTUS****4. ALUE**

4.1 kartoituksessa mukana olleet saaret

5. ENSIMMÄISEN KYSELYN TULOKSIA

5.1 ikäihmiset

5.2 lapsiperheet

6. TOISEN KYSELYN TULOKSIA

6.1 yhteysalus- ja internetyhteydet

6.2 sosiaali- ja terveydenhuolto

6.3. koulunkäynti

7. PARANNUS- / MUUTOSEHDOTUKSIA**8. LOPUKSI****JOHDANTO**

Alla generationers ö – Kaikkien sukupolvien saari on kansalaisjärjestö Finlands öar rf – Suomen saaret ry:n (FÖSS) hanke, joka tarkastelee julkisten palveluiden tilannetta ikäihmisten ja lapsiperheiden osalta Turunmaan saaristossa ilman kiinteää tieyhteyttä olevilla saarilla. Hanke sisältää saarikartoituksen julkisten palveluiden tilanteesta saarilla, mm. liikenneyhteyksien, terveydenhuollon ja koulunkäynnin osalta. Kartoitus perustuu saariasukkaiden mielipiteisiin, ei niinkään konkreettiseen palveluiden tarjontaan. Haastattelut on tehty talven 2013-2014 aikana yhteensä 17:lla Turunmaan saariston, sekä sisä- että ulkosaariston saarella. Haastateltavia / vastaajia kartoituksessa on ollut yhteensä 30, joista 20 ikäihmistä (+60) ja 10 lapsiperheen vanhempaa.

Kartoituksesta käy ilmi saariasukkaiden huoli palveluiden vähenemisestä saarilla, sekä niiden siirtyminen kauaksi ja huonosti saavutettaviksi. Huolta aiheuttaa myös päätöstentekijöiden tietämättömyys saariston olosuhteista, ja sinne tarvittavista erityisratkaisuisista. Päätöksiä tekevät ihmiset (ja instanssit), jotka ovat kaukana eivätkä tunne saaristoa, päätöksentekoon vaikuttamisesta on tullut hankalaa. Saariasukkaat kokevat usein, että saarielämää ei tueta eikä kannusteta, ja kuntien

palveluidentarjonta on suunniteltu yhä enemmän mantereella asuville. Suomessa on kuitenkin voimassa saaristolaki, jonka mukaan kuntien tulisi tuottaa saariston asukkaille peruspalvelut kotiin kohtuullisin kustannuksin, jotta saaristo pysyy elävänä ja kaiken ikäisten ihmisten asuttamana.

Eniten saariasukkaissa aiheuttaa huolta ikäihmisten kohdalta puuttuvat tarpeelliset palvelut, yhteysalusten huono kunto ja niiden sopimattomuus asukkaiden käyttöön ja saariston olosuhteisiin, sekä saariston olosuhteisiin sopivien pienten kyläkoulujen väheneminen. Etäkoulu mahdollisuuksia toivottiin kehitettävän saariston lapsiperheiden hyödyksi. Toisaalta moniin asioihin ovat saariasukkaat myös tyytyväisiä, kuten mm. sisäsaariston yhteysalusvuoroihin sekä internetin toimintaan saarilla.

Tämä loppuraportti esittelee hankkeen saarikartoitusosion toteutusta ja sen tuloksia.

TAUSTA

Alla generationers ö – Kaikkien sukupolvien saari - hankkeen suunnittelu käynnistyi Finlands öar rf – Suomen saaret ry:n hallituksen kokouksessa syksyllä 2012. Hanke pohjautuu saaristolain sisältöön, jonka mukaan kuntien tulisi tuottaa saariston asukkaille peruspalvelut kotiin kohtuullisin kustannuksin, jotta saaristo pysyy elävänä ja kaiken ikäisten ihmisten asuttamana. Saaristolain 'kohtuullinen' on kuitenkin tulkinnanvarainen termi, jolle tulisi luoda konkreettisempi sisältö. Tällä hetkellä saarella asuva vanhus saattaa joutua muuttamaan kauas kotisaareltaan sen takia, että tarvittavia peruspalveluita ei voi saada kotiin. Ala-asteikäiset saariston lapset saattavat asua viikot kaukana kotisaareltaan koulun sijainnista johtuen. Mikäli vanhukset joutuvat muuttamaan pois saarilta, eivät traditiot voi siirtyä sukupolvien yli. Silloin menetetään korvaamatonta tietotaitoa, jota ei ole enää muualta saatavilla. Aidot vanhat saariston tavat ja asukkaat ovat tärkeässä osassa myös turismielinkeinossa, joka on käymässä yhä merkittävämmäksi saariston tulonlähteeksi.

Näin ollen sekä koulunkäyntiin että vanhustenhuoltoon tarvittaisiin uusia monipuolisia ratkaisuja, jotta saaristo on mahdollista pitää saaristolain mukaisesti elävänä.

Alkuperäisen hankkeen sunnitelmana oli toteuttaa kaksi saaristoseminaaria vanhustenhuoltoon ja koulunkäyntiin liittyen, sekä saarikartoitus 10:llä erikokoisella saarella, joissa saarten kyläyhdistykset sekä kaikki lapsiperheet ja yli 75-vuotiaat haastateltaisiin. Hankkeen tarkoituksena oli toteuttaa uusi palvelu- ja toimintatapamalli pienille saarille. Kyseisen hankkeen kokonaisbudjetti oli 49 260 € ja sille haettiin rahoitusta Päijät-Hämeen liiton Euroopan aluekehitysrahastolta (EAKR). EAKR-rahoitusta ei kuitenkaan myönnetty, jolloin FÖSSin hallitus päätti supistaa hanketta koskemaan yhtä saaristoseminaaria ja pienimuotoisempaa saarikartoitusta. Uudelleenmuotoilulle hankkeelle saatiin rahoitusta Nauvon lähipalvelulautakunnalta (2000 €) sekä Alli Paasikivi-säätiöltä (3000 €).

HANKKEEN TOTEUTUS

Alla generationers ö - Kaikkien sukupolvien saari - projektin tarkoituksena on ollut kartoittaa ikäihmisten ja lapsiperheiden elinoloja sekä julkisten palveluiden tilannetta Turunmaan saaristossa ilman kiinteää tieyhteyttä olevilla saarilla. Kartoitus perustuu saariasukkaiden mielipiteisiin, ja olennaista projektissa on asukkaiden kokema tyytyväisyys ja puutteet julkisiin palveluihin liityen, ei

konkreettinen palveluiden tarjonta. Hankkeen alussa on kuitenkin haastateltu myös Paraisten kaupungin vanhustyönjohtajaa Gun Siréniä sekä opetuspäällikköä Ulrika Lundbergiä taustatutkimuksen puitteissa.

Haastatteluita on tehty yhteensä 17:lla saarella. Ensin tehtiin kattavampi kysely seitsemällä saarella henkilöhaastatteluin, jonka tulosten perusteella muokattiin tarkemmin kohdennettu kysely, joka toteutettiin puhelinhaastatteluin kymmenellä saarella. Haastateltavia / vastaajia kartoituksessa on ollut yhteensä 30, joista 20 ikäihmistä (+60) ja 10 lapsiperheen vanhempaa. Ikäihmisistä vastaajista 10 kpl on 60-71 vuotiaita, viisi kpl on 71-80 vuotiaita, 4 kpl 81-90 vuotiaita ja yksi +90 vuotias.

Kartoituksesta on tehnyt haastavan saariston monimuotoisuus ja rikkonaisuus, yhden saaren ollessa 10 minuutin yhteysalusmatkan päässä mantereelta, toiselta matka mantereelle kestää kolme tuntia. Olosuhteissa ja arkielämän toteutuksessa on näin ollen suuriakin eroja saarten välillä, toki yhtäläisyyksiäkin löytyy. Palveluiden tarjonta / olemattomuus valituilla saarilla noudattaa yhtenäistä linjaa, eroavaisuudet johtuvat pääosin välimatkojen eroista.

ALUE

Turunmaan saaristo on Turun saaristoa suppeampi käsite, ja se kattaa saaristoalueen nykyisten Paraisten ja Kemiönsaaren kuntien alueelta.

Tämän kuntaliitoksen myötä syntyi uusi saaristokaupunki, jossa on noin 15 500 asukasta. Paraisten kaupunkiin kuuluu noin 10 000 saarta ja luotoa, joista lähes 100 on asuttuja ympäri vuoden.

Asukkaita Kemiönsaaressa on noin 7000, kuntaan kuuluu noin 2500 saarta, joista noin 30 on asuttuja ympäri vuoden.

Kartoituksessa mukana olleet saaret:

Gullkrona	Vänö
Stenskär	Järvsör
Pensar	Innamo
Kuggö	Ahvensaari
Hummelholm	Kolko
Aspö	Åselholm
Jurmo	Kvarnholm
Tunnhamn	Bockholm
	Sovdö

ENSIMMÄISEN KYSELYN TULOKSIA

Ikäihmiset

Ikäihmisistä vastaajista viisi kpl on 71-80 vuotiaita, kolme kpl 60-71 vuotiaita ja 1 kpl 81-90

vuotias. Vastaajista kolme asuu yksin ja loput jonkun kanssa. Ympärivuotisia asukkaita on saarilla kolmesta 20:een. Kaikille tulee taloon sähkö, kahdeksalla on käytössä juokseva juomavesi, neljällä vain ulkovessa ja kahdella pesumahdollisuus vain toisessa rakennuksessa.

Suurin osa vastaajista arvioi mahdollisen mantereelle tapahtuvan muuton johtuvan huonosta kunnosta, sairaudesta tms. kun ei itse enää jaksaa hoitaa arkipäivän puuhia. Yksi vastaajista ilmaisi kahden asunnon pitämisen olevan kallista (saarella ja mantereella) eläkeläiselle, eikä saarilla ole juurikaan julkisia palveluita tarjolla. Kaikki vastaajista arvioi mantereelle kulkemisen olevan suhteellisen helppoa, kaksi vastaajista oli sitä mieltä ettei pääse kulkemaan mantereelle aina tarvittaessa, kahden mukaan mantereelle pääsee kulkemaan aina tarvittaessa vain kesäisin. Kaksi vastaajista käyttää kulkemiseen omaa venettä, yksi sekä yhteysalusta että omaa venettä, loput kuusi vain yhteysalusta.

Viisi vastaajista käy mantereella vähintään kerran kuukaudessa, kaksi harvemmin kuin kerran kuukaudessa ja kaksi melkein joka viikko. Kaksi vastaajista ostaa ruoan itse mantereelta, kaksi ostaa ruoan itse sekä tilaa yhteysaluksen kautta, kolme vastaajista tilaa ruokaostokset yhteysaluksen kautta ja yhdelle naapurit hoitavat ruokaostokset. Terveystenhoito hoidetaan Nauvossa tai Paraisilla terveyskeskuksessa, yksi vastaajista sanoo käyttävänsä enimmäkseen yksityisiä lääkäripalveluita. Päivittäisaskareissa tarvitsee apua kaksi vastaajista, niissä avustaa vaimo / avovaimo. Kuusi vastaajista tarvitsee apua taloon ja pihaan liittyvissä töissä. Kaksi vastaajista saa apua lähellä asuvalta pojaltaan, yksi omalta perhekunnalta, kolme naapureilta, joilla yhdellä talon kunnossapitotyöt on ostokirjeessä mainittu kuuluvan naapurille. Yksi vastaajista kokee avun saamisen joskus raskaaksi, koska haluaisi selviytyä kaikesta itse.

Kaksi vastaajista kokee arkipäivässä hankalaksi syyspimeyden, yksi luonnossa kulkemisen, yksi liikkumisen sydänkohtauksen jälkeen ja yksi todella huonot puhelinyhteydet. Viisi vastaajista ei koe arkipäivässä olevan erityisiä vaikeuksia. Kolme vastaajista kokee saarielämän eduksi sen, että saa olla lähellä luontoa, metsästää, kalastaa, poimia marjoja, "olla säiden armoilla" jne. Yksi vastaajista kokee eduksi syksyn ja talven rauhallisuuden. Kaksi vastaajista vastaa olevansa tottuneita elämään saarella, kaksi vastaajista vastaa ettei viihdy mantereella eikä autojen ja asfaltin keskellä. Yksi vastaajista kokee hyödyksi sen, että asuu keskellä kylää, jossa voi nähdä ihmisiä ja asutuissa taloissa valot.

Turvattomuutta saarella kokee neljä vastaajista. Turvattomuutta aiheuttaa yhteysaluksen aikataulut syksyllä/talvella, epävarma sää sairastapauksen sattuessa, puutteellinen infrastruktuuri sekä sairauden (sydänkohtaus) jälkeinen pelko tehdä asioita joita haluaisi / tarvitsisi. Kuusi vastaajista kokee saaren (myös) turvalliseksi. Turvallisuutta luo kahden vastaajan mukaan lähellä asuva poika, kahden mukaan saarella ei ole varkaita, yhden mukaan katto pään päällä ja puita lämmitykseen luo turvallisuutta, yhden mukaan apua saa jos tarvitsee mm. merivartioston tai helikopterin avustuksella ja yhden vastaajan mukaan asuminen kylän keskellä tuntuu turvalliselta.

Kaksi vastaajista on lisännyt kyselyyn omat kommentit. Toisen mukaan saarilla maksetaan saman verran veroa kuin mantereella, mutta ei saada juuri mitään vastineeksi. Toinen vastaajista kertoo miten saarilla opitaan selvitytymään monista asioista itse ja yhdessä naapureiden kanssa, luonto ja eläimet ovat tärkeitä saarelaisten elämässä.

Lapsiperheet

Lapsiperheissä yhdessä perheessä on yksi 7-12 vuotias, toisessa perheessä yksi 1-6 vuotias ja yksi 7-12 vuotias ja kolmannessa yksi 13-15 vuotias ja kaksi 16-18 vuotiasta lasta. Yhteensä lapsia on kaikissa perheissä 6 kpl. Ympärivuotisia asukkaita saarilla on 3-17.

Kahden perheen lapset käyvät koulua Nauvon kirkonkylässä, yhden perheen lapset käyvät koulua Korppoossa sekä Turussa. Korppoossa lapsi asuu viikot isäntäperheessä, Turussa omassa asunnossa. Nauvossa koulua käyvät tulevat joka päivä kotiin. Yhden perheen koulukuljetukset hoitavat perhe itse, paitsi kelirikon aikana kunta järjestää, toisen perheen venekuljetukset hoitavat vanhemmat itse, automatka koulutaksilla, kolmannen perheen lapset kulkevat yhteysaluksella ja koulutaksilla. Nauvoon koulumatka kestää n. 45 min molempien perheiden lapsilla, yhteysalus + koulutaksi Korppooseen kestää 3 tuntia.

Harrastuksia on sekä mantereella että saarella. Mantereella mm. jalkapallo ja jumppa, saarella luonto, kalastus, metsästys, leivonta, musiikki, luistelu, hiihto, legot, tietokone, TV. Lasten toivomien harrastusten toteuttaminen on osittain mahdollista, ei täysin. Yhden perheen mukaan riippuu myös kustannuksista. Kaksi perheistä ovat koulukyydin turvallisuuteen ja koulun ja kodin (isäntäperhe) etäisyyteen todella tyytyväisiä. Koulukyydin aikataulu arvioitiin tyytyväisyysasteikolla 1-5 (5 on paras) yhden perheen mukaan sijalle 3 ja toisen perheen mukaan sijalle 4. Yksi perheistä vastasi ainoastaan kysymykseen koulun ja kodin etäisyydestä, vastaus sai sijan 3 (asteikolla 1-5).

Yhden perheen mukaan haittoja lasten kanssa saarella elämisestä on osittain kavereiden puute, toisaalta tietokoneen avulla voi pitää yhteyttä. Etuja saarielämässä on yhden perheen mukaan turvallisuus, kaikki kyläläiset asuvat lähellä, apua on aina saatavilla ja joku on aina kotona. Lapset oppivat elämään luonnon kanssa, kesäaikaan turistit luovat aktiivisen sosiaalisen ympäristön ja lapset tottuvat useisiin kieliin. Saarella saa olla oma itsensä eikä ottaa paineita siitä, mitä muut ajattelevat. Toisen perheen mukaan saarielämässä on etuksi luonto.

Yhden perheen mukaan saarelta puuttuvat hyvät puhelinyhteydet ja yhteysaluksesta ramppi. Kahden perheen mukaan ei puutteita ole. Kaksi perhettä arvioivat internetyhteyden toimivan hyvin, kolmas perhe arvioi sen toimivan jotenkuten. Yhden perheen mukaan internet ei vaikuta viihtyvyyteen mutta sitä tarvitaan työasioissa. Kahden perheen mukaan internetillä on suuri merkitys lapsille.

TOISEN KYSELYN TULOKSIA

Yhteysalus - ja internetyhteydet

Sisäsaariston asukkaat ovat selkeästi tyytyväisempiä yhteysalusten aikatauluihin kuin ulkosaariston asukkaat. Ulkosaaristossa ongelmallisinta on talvikauden aikatalut, jolloin vuoroja on vähemmän. Sisäsaariston asukkaat kokevat pääsevänsä mantereelle pääosin riittävän usein, puutteita on eniten ilta- ja viikonloppuvuoroissa. Mm. lapsiperheet eivät pysty osallistumaan kaikkiin toivomiinsa ilta- tai viikonloppu aktiviteetteihin, esim. Kelan järjestämään vauvauintiin, puutteellisten yhteysalusvuorojen takia. Ulkosaariston lapsiperheiden ja lasten on pääosin matkustettava useampi tunti päästäkseen koulusaarelle/mantereelle. Ulkosaariston pienlapsiperheiden on näin ollen usein joko vuokrattava / omistettava toinen asunto mantereelta tai lasten koulusaarelta, jossa ainakin

toinen vanhemmista asuu lasten kanssa kouluviikon ajan. Yläkouluja ei ilman kiinteää tieyhteyttä olevilla saarilla ole, vaan koulunkäynti tapahtuu aina mantereella. Yläkouluikäiset ulkosaariston lapset (7-9 lk) asuvat useimmiten kouluviikot isäntäperheissä tai esim. sukulaisten luona mantereella, jonne he matkaavat sunnuntai-illalla tai lauantai-aamuna, ja takaisin kotisaarelle perjantaina. Pitkät yhteysalusmatkat koetaan pääosin kuitenkin raskaiksi.

Suurta huolta yhteysaluksissa aiheuttaa kaluston huono ja sopimaton kunto. Yhteysalukset ovat pääosin vanhoja ja niiden kunto koetaan epäluotettavaksi, kelirikon aikaa käytettävät ilmatyynyalukset ovat kooltaan pieniä ja niiden kunto koetaan yhtäläillä epäluotettavaksi / turvattomaksi. Ikäihmisten kohdalla huolta aiheuttaa alusten sopimattomuus esim. rollaattoreille, jolloin aluksiin nouseminen / niistä poistuminen, ja niillä matkustaminen koetaan hankalaksi, joka osittain rajoittaa yhteysalusten käyttöä ikäihmisten osalta.

Internetyhteyksiin oltiin pääosin tyytyväisiä, luotettavimmaksi vaihtoehdoksi koettiin, jos on mahdollisuus olla useampi eri operaattori käytössä yhtäaikaan, esim. Soneran makkula ja Elisan liittymä puhelimen kautta. Todennäköisesti joku toimii.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Sosiaali- ja terveydenhuolto aiheuttaa huolta saarten asukkaissa. Palvelut ovat siirtyneet yhä kauemmas ja hankalammin tavoitettaviksi, erityisesti Paraisten kuntauudistuksen jälkeen (2009), jolloin Turunmaan saariston vanhat kunnat Iniö, Houtskari, Korppoo, Nauvo ja Parainen liitettiin yhteen. Asukkaat kokevat terveydenhuoltopalveluiden vähentyneen, tai siirtyneen huomattavasti kauemmas saarelaisten ulottuvilta, jolloin lääkärikäynti saattaa vaatia saarelaisilta muutaman päivän reissun.

Huolta aiheuttaa myös kunnan tiedottomuus ikääntyvien ihmisten elinoloista ja terveydestä. Erään vastaajan ehdotuksen mukaan kunnan terveydenhuollon edustajan pitäisi käydä tutustumassa kaikkien saarilla asuvien ikääntyvien ihmisten asuinolosuhteisiin, ja mahdollisesti antaa ennaltaehkäiseviä neuvoja iän tuomia arkipäivän haasteita varten. Suureksi ongelmaksi koettiin, että kunnan edustajat harvoin tietävät, mitä saariasuminen pitää sisällään, ja oikeanlaisia palveluita on näin ollen vaikea tarjota. Suurin osa vastaajista sanoi ottavansa itse yhteyttä terveyskeskukseen tai lääkäriin terveydenhuollon palveluita tarvitessaan, vain kahden vastaajan mukaan myös terveydenhuollon edustaja ottaa yhteyttä tai seuraa kyseisten henkilöiden terveyden tilaa.

Sisäsaariston asukkailla tuntuu terveydenhuolto olevan osittain paremmin kohdallaan, kuin ulkosaariston. Erään sisäsaariston vastaajan mukaan terveydenhoitaja saapuu hänen luokseen joka toinen viikko ottamaan kokeita – tällaista palvelua on harvoille saarille kuitenkin tarjolla. Voisiko vastaavan palvelun tarjoaminen laajemmalti olla mahdollista? Jos terveydenhoitaja matkustaisi yhteysaluksen mukana säännöllisesti, esim. muutaman kerran vuodessa, voisiko yksinkertaisimmat mittaukset, kuten esim. verenpaineen tai verensokerin, mitata kaikilta mittausta tarvitsevilta aluksen pysähtyessä eri saarille?

Vanhemmat vastaajat toivoivat mahdollisuutta kotiavustajaan, esim. kerran kuukaudessa käyvä avustaja voisi auttaa siivouksessa tai muissa käytännön toimissa, jotka eivät kuitenkaan tarvitse jokaviikkoista apua.

Lapsiperheet olivat terveydenhuoltoon pääasiassa tyytyväisiä, toivottiin kuitenkin myös lääkärikäyntejä kouluihin terveydenhoitajan lisäksi, jolloin useammat hyötyisivät lääkärin palveluista, eikä jokaisen perheen tarvitsisi erikseen matkata pitkää matkaa mantereelle lääkärin luokse.

Koulunkäynti

Pienten lasten koulunkäynti vaatii perheiltä usein erikoisratkaisuja. Erityisesti ulkosaaristossa, jossa välimatkat ovat niin pitkiä, ettei päivittäinen edestakaisin kulkeminen kodin ja koulun välillä ole mahdollista. Perheiden on joko hankittava kakkosasunto koulusaarelta tai mantereelta, jossa ainakin toinen vanhemmista viettää kouluviikon lasten kanssa. Tämän järjestäminen riippuu vanhempien ammateista, esim. osa yksityisyrittäjistä voivat ottaa työnsä mukaan tai vanhemmat voivat yrittää löytää töitä koulusaarelta. Kaikille tämä ei kuitenkaan ole mahdollista tai mielekäästä, osa saariston lapsista asuu näin ollen kouluviikot isäntäperheessä tai sukulaisten luona lähempänä koulua. Yläkouluja ei ilman kiinteää tieyhteyttä olevilla saarilla ole, vaan koulunkäynti tapahtuu aina mantereella. Yläkouluikäiset ulkosaariston lapset (7-9 lk) asuvat useimmiten kouluviikot isäntäperheissä tai esim. sukulaisten luona mantereella, jonne he matkaavat sunnuntai-illalla tai lauantai-illana, ja takaisin kotisaarelle perjantaina.

Yhdessä vastaajaperheessä toimi nelipäiväinen kouluviikko, joka käytännössä tarkoittaa, että lapset ja tässä tapauksessa äiti asuvat neljä päivää viikosta perheen kakkosasunnossa koulusaarella, ja yhden koulupäivän lapset tekevät kotona. Perheen mukaan järjestelyjä helpottaa pieni 'kyläkoulu', joka voi mahdollisesti olla joustavampi käytännöissään. Ison koulukeskuksen olisi perheen mukaan ehkä vaikeampi tehdä vastaavanlaisia tapauskohtaisia ratkaisuja. Saariston kyläkouluille toivottiinkin huomattavasti enemmän huomiota kunnilta, sillä ne koettiin toimivaksi ratkaisuksi saariston erityisolosuhteisiin. Etäkoulun kehittämistä toivottiin myös, etäkoulu voisi varsinaisen koulunkäynnin ohella tarjota mahdollisuuksia joustaviin ratkaisuihin, kuten esim. juuri lyhyempään fyysiseen kouluviikkoon, jos osan opetuksesta voisi toteuttaa etänä ja lapset työskennellä kotona. Yhden vastaajaperheen mukaan etäkoulun hyöty olisi suurin pienten lasten kohdalla, ei vanhempien lasten, joilla mahdollisesti alkaa olla harrastuksia yms. muutakin tekemistä mantereella / koulusaarella. Etäkoulu nähtiin kuitenkin varsinaisen koulunkäynnin täydentäjänä, ei sen korvaajana

PARANNUS-/ MUUTOSEHDOTUKSIA

Vastausten perusteella julkisiin palveluihin toivottaisiin enemmän saariston erityisolosuhteisiin soveltuvaa joustavuutta. Ikäihmisten luona voisi käydä terveydenhoitaja antamassa ennaltaehkäiseviä neuvoja iän tuomia haasteita varten. Yhteysaluksen mukana voisi myös säännöllisin väliajoin / muutaman kerran vuodessa kulkea terveydenhoitaja, joka voisi yhteysaluksen pysähtyessä hoitaa ikäihmisten tarvitsemat pienimuotoiset mittaukset, kuten veren sokerin tai verenpaineen, tai antaa esim. influenssa- tai punkkirokotteen. Saaristo-olosuhteissa voitaisiin myös soveltaa vammaispalvelulain henkilökohtaisesta avustajasta annettuja säännöksiä. Jos vanhukset hoidettaisiin kotona, tämä toisi myös työmahdollisuuksia saariston asukkaille.

Kotiavustajan apua voisi tarjota ikäihmisille esim. 1-2 kertaa kuukaudessa siivoukseen,

puiden pilkkomiseen tai muiden suurempien töiden tekemiseen, ei varsinaisesti päivittäisaskareisiin. Tämänlaisesta toiminnasta on esimerkkinä mm. Uudellamaalla toimiva **Suomen Kylätoimintary:n Kyläapu-hanke**. Hankkeessa kyläyhdistykset palkkaavat pitkäaikaistyöttömiä palkkatuella kyläavustajiksi, joiden tehtävänä on auttaa erityisesti ikääntyviä kyläläisiä arjen askareissa. Kyläavustajan tehtäviä voivat olla kaikki jokamiestason palvelut, ja toimenkuva luodaan yksilölliseksi työllistettävän osaamisen ja paikallisten tarpeiden mukaan. Hanketta rahoittaa mm. Uudenmaan ELY-keskus. Turunmaan saariston kyläyhdistysten (usein) pienen koon takia vastaavanlaista toimintaa voisi olla vetämässä esimerkiksi pro Nagu tai pro Korpo tms. yhdistykset.

Lapsiperheet kaipaavat etäkoulun kehittämistä "perinteisen" koulunkäynnin rinnalle, esimerkiksi niin, että lapset voisivat tehdä yhden päivän / osan kouluviikosta kotona. Pienille kylä- / saaristokouluille toivottiin myös enemmän huomiota ja kannustusta niiden käyttöön kunnan puolelta, niiden soveltuessa paremmin juuri saariston ja saaristolaisten erityisolosuhteisiin ja tarvittaviin tapauskohtaisiin ratkaisuihin.

Yhteysalukset ovat jatkuva, kaikkia saaristolaisia koskettava aihe. Tällä hetkellä huolta tuntuu aiheuttavan eniten yhteysalusten huono tai sopimaton kunto, ja tilanteeseen kaivataan pikaista muutosta. ELY-keskuksen tulisi tarkemmin selvittää minkälaisia aluksia saariston olosuhteisiin ja saariston asukkaiden käyttöön tarvitaan, mm. vanhusten, liikuntarajoitteisten tai lapsiperheiden tarpeet, sekä esim. jääolosuhteet ja yhteysaluslaitureiden soveltuvuus/soveltumattomuus nykyisten alusten käyttöön huomioon ottaen. Varustamoilta olisi myös edellytettävä vaatimukset täyttävien yhteysalusten käyttöä.

LOPUKSI

Suurinta huolta saarten asukkaissa julkisiin palveluihin liittyen tuntuu aiheuttavan päättäjien tietämättömyys saarelaisten arkipäivästä ja päätöksentekoon vaikuttamisen mahdottomuus. Kunta ja ELY-keskus koetaan kaukaisina instansseina, joilla ei ole riittävästi tietoa siitä, minkälaisia palveluita saarten asukkaat oikeasti tarvitsisivat. Myös olemassa olevista kunnan palveluista tiedottaminen on saarelaisten mukaan hyvin puutteellista, informaation saaminen tai löytäminen kunnan toimintaan liittyen koetaan epäselväksi ja hankalaksi. Erityisesti ikäihmisten osalta informaation löytyessä yhä enemmän ainoastaan internetistä. Kuntien palveluntarjonta koetaan mantereella asuville suunnitelluksi, eikä saariston ja saarilla asuvien erityisolosuhteita oteta riittävästi huomioon. Saariston rikkonaisuudesta ja monimuotoisuudesta johtuen saaristoon tarvitaan usein yksilöllisiä ja tapauskohtaisia ratkaisuja, päätöksenteon siirtyminen kauemmas ja suurempiin instansseihin tekee tapauskohtaiset ratkaisut kuitenkin yhä vaikeammin toteutettaviksi. Toimivalle lähidemokratialle olisi näin ollen suuri tarve.

Osa saariston asukkaista tuntuu olevan väsyneitä palveluiden loputtomaan vähenemiseen eivätkä he jaksakaan enää ottaa kantaa olosuhteiden huonontumiseen, osalla saaristolaisista on edelleen vahvana ajatus siitä, että kaikesta on selvittävä itse eikä apua tarvita. Toisaalta moniin asioihin oltiin myös tyytyväisiä, kuten esimerkiksi pääosin sisäsaariston yhteysalusvuoroihin tai internetin toimintaan saaristossa.